

Länsstyrelsen
Skåne

REGIONAL FÖRVALTNINGSPLAN FÖR VILDSVIN I SKÅNE

SUS SCROFA

Titel: Regional förvaltningsplan för vildsvin i Skåne
Utgiven av: Länsstyrelsen i Skåne län
Författare: Anders Jarnemo och Mikael Bengtsson
Beställning: Länsstyrelsen Skåne
Miljöavdelningen
205 15 Malmö
Telefon 010-224 10 00
www.lansstyrelsen.se/skane
Copyright: Länsstyrelsen Skåne
Diarienummer: 218-3606-2022
ISBN: 978-91-7675-270-8
Rapportnummer: 2022:02
Layout: Länsstyrelsen Skåne
Omslagsbild: Most Photos

Planen har upprättats av Länsstyrelsen Skåne och beslutats av Viltförvaltningsdelegationen den 2021-12-08

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	4
Nationella mål är styrande	4
BAKGRUND	5
Aktuell situation vildsvinsstammen Skåne – avskjutning och trafikolyckor	5
Vildsvinsskador på gröda	6
Vildsvinets roll i ekosystemen	7
Jakt	8
Vildsvin som livsmedel	8
Afrikansk svinpest	9
Salmonella	9
MÅLSÄTTNINGAR FÖR VILDSVINSFÖRVALTNINGEN I SKÅNE	10
Mål för skademinskning	10
Mål för avskjutning	10
Mål för övervakning	10
Mål för vildsvin som livsmedel	10
Mål för smittspridning	11
ÅTGÄRDER FÖR VILDSVINSFÖRVALTNINGEN I SKÅNE	11
Adaptiv viltförvaltning	11
Ansvar och samverkan	12
Åtgärder för att minska skador i gröda	13
Åtgärder för att reglera vildsvinsstammen	15
Övervakning	15
Åtgärder för att öka konsumtionen av skånskt vildsvinskött	16
Åtgärder i trafiken	16

INLEDNING

Länsstyrelserna fick i april 2020 ett regeringsuppdrag att utifrån Naturvårdsverkets nationella förvaltningsplan revidera de regionala förvaltningsplanerna för vildsvin. Regeringsuppdraget ligger inom ramen för livsmedelsstrategin i syfte att bidra till en ökad livsmedelsproduktion som är hållbar och konkurrenskraftig. De regionala förvaltningsplanerna ska ha tydliga regionala målsättningar för vildsvinsförvaltningen. Länsstyrelsen i Kronobergs län ska samordna redovisningen av förvaltningsplanerna till regeringen senast 2022-01-31.

SYFTE OCH MÅL MED DEN REGIONALA FÖRVALTNINGSPLANEN

- Syftet med en regional förvaltningsplan för vildsvin är att beskriva och tidsätta regionala målsättningar med vildsvinsförvaltningen samt föreslå åtgärder för att reglera populationen samt minska trafikolyckor och kostnader för jordbruket.
- De avgörande aktörerna i vildsvinsförvaltningen är i första hand markägare och jakträttsinnehavare. Myndigheterna har ett mindre ansvar i vildsvinsförvaltningen jämfört med i förvaltningen av älg och kronvilt. Därför ska samverkan mellan avgörande aktörer eftersträvas både när förvaltningsplaner tas fram och i den löpande förvaltningen.
- Den regionala förvaltningsplanen ska uttrycka en viljeinriktning och beskriva hur åtgärder regionalt och lokalt ska öka konsumtionen av vildsvinskött, initiera samverkan mellan aktörer och bidra till en hållbar och kontrollerad vildsvinspopulation.

Nationella mål är styrande

Den regionala förvaltningsplanen förväntas bidra till de mål som anges i den av Naturvårdsverket framtagna nationella förvaltningsplanen för vildsvin. Den regionala förvaltningsplanen styrs därför av de nationella målen som är:

NATIONELLA RESULTATMÅL

- År 2025 är antalet trafikolyckor med vildsvin färre än 3 000 per år.
- År 2025 har kostnaderna för vildsvinsskador i jordbruket halverats till mindre än 500 miljoner kr/år.
- År 2025 har insatserna för att reducera skador på enskilda och offentliga anläggningar såsom trädgårdar, idrottsanläggningar och kyrkogårdar ökat.

NATIONELLA ÅTGÄRDSMÅL

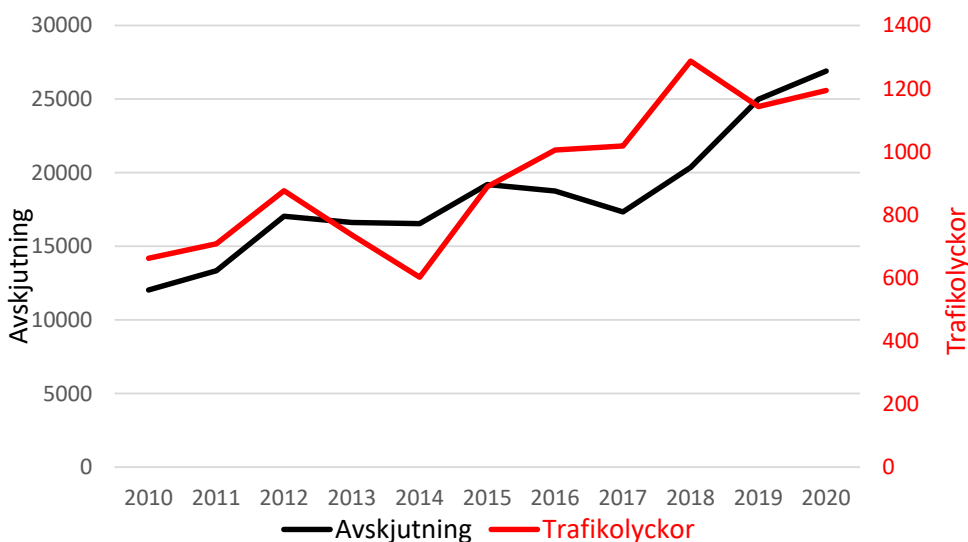
- År 2025 är vildsvinskött är svenskt vildsvinskött i större utsträckning än 2019, en del av det kött som finns i handeln och som serveras i offentlig sektor.
- År 2023 är samverkan mellan förvaltande aktörer etablerad och är ett naturligt arbetssätt.

BAKGRUND

Aktuell situation vildsvinsstammen Skåne – avskjutning och trafikolyckor

Säsongen 2020/2021 fälldes knappt 27 000 vildsvin i Skåne (Viltdata, Svenska Jägareförbundet) och antalet rapporterade vildsvinsolyckor 2020 var nära 1 200 (Nationella Viltolycksrådet).

Avskjutning av vildsvin och antal trafikolyckor kan användas som ett trendmått på vildsvinsstammens utveckling. Sedan 2010 har antal fällda vildsvin och antal vildsvinsolyckor fördubblats i Skåne (Figur 1). Såväl avskjutning som trafikolyckor visar således på en ökning i vildsvinsstammen. Med antagandet att den totala populationen uppskattas till 2-3 gånger fler än vad som årligen fälls, skulle den skånska vildsvinsstammen uppgå till mellan 50 000 och 75 000 djur.

Figur 1. Diagram över årlig avskjutning av vildsvin samt antal trafikolyckor med vildsvin i Skåne 2010-2020. Uppgifter från Svenska Jägareförbundet och Nationella Viltolycksrådet.

Vildsvinsskador på gröda

Enligt Jordbruksverkets statistik för viltskador i lantbruksgrödor 2020, är vildsvin den viltart som orsakar störst skördebortfall i alla grödoslag i Skåne. Enligt en enkät som LRF genomförde 2020, uppgav 75 % av de skånska lantbrukare som svarade, att de har vildsvinsskador. Enligt en enkätundersökning genomförd av SLU 2015 var den genomsnittliga kostnaden för vildsvinsskador i landet 29 000 kr/år och lantbruksföretag, dock med stora variationer mellan gårdar och områden.

Skador på grödor orsakas dels av vildsvinen betar och bökar, men också av att de trampar och ligger ner gröda. Störst skador uppstår i regel på spannmål, majs, oljeväxter, potatis och slättervall. Utöver skördeförluster uppstår kostnader för lantbruksföretag genom, maskinskador, återställning av uppbökad mark, förstört ensilage, stängsling samt byte till annan mindre skadekänslig gröda.

Fakta om vildsvinets biologi

- Vildsvin (*Sus scrofa*, L.) är en naturlig art i den svenska faunan. Arten blev utrotad på 1700-talet, men återkom genom rymningar från hägn på 1970- och 1980-talet.
- Hybridisering mellan vildsvin och tamsvin förekommer. I vilda populationer kan fläckiga vildsvin observeras, vilket kan vara ett tecken på inblandning av tamsvin.
- Kroppslängd upp till 1,5-1,8 m och mankhöjd ca 1 m. Suggor väger vanligen 60-80 kg, men kan väga upp till cirka 120 kg. Galtar 70-120 kg, men kan väga upp till 200 kg.
- Svag syn, god hörsel och mycket välutvecklat luktsinne.
- Livslängd upp till 10-15 år, men vanligtvis 4-5 år.
- Närbesläktade suggor och deras kultingar lever i grupper, medan galtar lever ensamma och ansluter tillfälligt till grupper i samband med brunst eller vid attraktiv föda.
- Galtar blir könsmogna vid cirka 6 månaders ålder och gyltor vid 7 - 9 månader. I regel parar sig gyttor för första gången vid 1,5 års ålder.
- Brunsten infaller senhöst-vinter och med en dräktighet på 115 dygn sker födslar under januari-april. Det förekommer dock att kultingar föds under andra tidpunkter på året. Genomsnittlig kullstorlek i Sverige är 5 med en variation mellan 1 och 9.
- Galtar utvandrar vid 10 - 16 månaders ålder och vandrar då i genomsnitt 17 km. Suggor utvandrar när de är 7 - 11 månader och vandrar i genomsnitt 5 km.
- Storlek på hemområden kan variera från några km² upp till mer än 100 km², beroende på landskapstyp, klimat och födotillgång.
- Vildsvin är i huvudsak nattaktiva och under ett nattligt födosök förflyttar sig vildsvin i genomsnitt 7 km och täcker en areal på 1 km². I områden med liten mänsklig störning kan vildsvin bli mer dagaktiva.
- Vildsvin trivs i blandlandskap av skog och jordbruksmark, och föredrar också fuktigare miljöer och närhet till vatten.
- Födan utgörs till 90 % av vegetabilier såsom rötter, blad, ek- och bokollon, nötter, fallfrukt och jordbruksgrödor som t.ex. spannmål, majs, raps, rotfrukter och vallväxter. Vildsvinet är en allätare med ett opportunistiskt födosöksbeteende och äter även svamp samt animalier såsom daggmaskar, larver, puppor, insekter, ägg, fågelungar, smågnagare, grod- och kräldjur samt kadaver.
- Varg är den viktigaste naturliga predatorn, men även lodjur och björn kan ta vildsvin. Rödräv och kungsörn kan ta små kultingar.

Vildsvinets roll i ekosystemen

Som stort däggdjur, allätare och med ett födosöksbeteende som kan få kraftig påverkan på biotoper och arter, är vildsvinet att betrakta som en ekosystemingenjör (se Faktaavsnitt). Vildsvin kan ha en negativ eller positiv påverkan på sin närmiljö och på biologisk mångfald. Effekten av vildsvin kan dock skilja sig kraftigt mellan olika områden och artgrupper.

Vildsvinsbök rör om jorden vilket kan påverka struktur, näringsflöden, fukthalt, nedbrytning och mikroorganismer. Bök gynnar ektomykorrhizasvampar, och därmed också träd i symbios med dessa. Frön som ligger i fröbank kan komma upp till ytan och gro, och frön spridas med pälsen eller spillning. Samtidigt kan bök också minska täckningsgrad och artdiversitet bland växter samt förändra artsammansättning. I en studie i Dalby Söderskog fann Jörg Brunet och hans forskarkollegor att täckningsgraden av vitsippa, gulsippa och svalört minskade, men att artdiversiteten ökade till följd av vildsvinsbök. Likaså fann Jonas Welander en ökad artdiversitet i sörmländsk studie.

Även om vildsvinen till största del äter vegetabilier så är det vanligt att de även äter animalisk föda. Förekomsten av daggmaskar, insektslarver, skalbaggar, sniglar och tusenfotingar kan minska med 40 - 90 % till följd av predation från vildsvin, men bök kan också öka förekomsten av daggmask i betesmarker samt gynna hotade fjärilsarter. Att vildsvin äter insektslarver kan minska insektsskador i skogsplanteringar. Genom lerbad har också vildsvin visat sig fungera som en spridare för sötvattensevertebrater.

Både bök och predation kan leda till en minskning av amfibier, reptiler och smågnagare. Markhäckande fåglar kan drabbas av bopredation. Även om omfattningen troligen är liten så kan nyfödda rådjurskid tas av vildsvin, och rådjur verkar undvika områden med hög aktivitet av vildsvin. Varg är den potentiellt viktigaste naturliga predatorn på vildsvin och det finns flera områden i Europa där vildsvin utgör ett viktigt byte för varg.

Jakt

Vildsvin har blivit ett uppskattat jaktbyte bland jägare. Det är också genom jakt som vildsvinsstammen i huvudsak regleras. Jaktvärdet för vildsvin i landet uppskattades av SLU 2015 till 235 miljoner kronor per år.

Vildsvin får jagas 1 april – 31 januari. Årsunge får jagas 1 juli – 30 juni. Sugga som följs av randiga eller bruna små kulingar är fredad hela året. Vanliga jaktformer är åteljakt, jakt med löshund samt smyg- och vaktjakt. Det är tillåtet att använda elektronisk bildförstärkare eller bildomvandlare, värmekamera eller rörlig belysning vid jakt eller vildsvin. Fälla för vildsvin får användas 1 september – 30 april.

Vildsvin som livsmedel

Livsmedelsstrategin syftar bland annat till att svenskt vildsvinskött i större utsträckning ska finnas i handeln och serveras i offentlig sektor. En ökad konsumtion av vildsvinskött skulle ge ett ökat incitament för att jaga vildsvin. Ett krav är dock att förmedlingen av vildsvinskött från jägare till konsument underlättas, att det finns avsättning för vildsvinskött, samtidigt som kraven på livsmedelssäkerhet och kvalitet bibehålls.

Vildsvin är en av de arter som kan bära på trikiner. Därför måste vildsvin som ska överlåtas/försäljas till personer utanför jägarens eget hushåll passera en vilthanteringsanläggning för besiktning och provtagning. Ska köttet konsumeras i jägarens eget hushåll krävs inte trikinestest, även om det starkt rekommenderas. Trikinanalyser för privatpersoners räkning är subventionerade med 120 kronor per test, subventionerna berör dock inte vilthanteringsanläggningar.

Viltkött har fördelar ur miljö-, klimat- och djurskyddssynpunkt. Konsumenter framhåller egenskaper som att viltkött har bra näringsvärde, är närproducerat, resurseffektivt, välsmakande, rent, samt kommer från djur som inte har behandlats med antibiotika. Man kan dock uppleva att det är svårt att få tag på viltkött, och efterfrågar lätthanterligt viltkött, exempelvis att det är styckat och vakuumpförpackat. Marknaden för viltkött har därför en potential att bli större.

Vildsvinskött är nytt för många konsumenter och det finns en okunskap om hur det ska tillagas. Efterfrågan hämmas också av en tro att man kan bli smittad av sjukdomar samt av att vildsvin ofta framställs som skadedjur. Det kan också finnas en förutfattad uppfattning om att vildsvinskött inte smakar gott. Med en mörkare färg och en smak av vilt skiljer sig vildsvinskött från kött av tamsvin. Det är dock en mildare och mindre syrlig viltsmak jämfört med kött från hjortdjur. Smaken kan variera beroende på vad vildsvinen äter. Vildsvinskött innehåller mer protein än kött från tamsvin och mindre energi, fett och kolesterol. Högre halter av E-vitaminet α -tokoferol ger en längre hållbarhet för köttet jämfört med kött från tamsvin.

Afrikansk svinpest

Afrikansk svinpest (ASF) är en smittsam och dödlig virussjukdom som kan drabba såväl vildsvin som tamsvin. Det finns inte något vaccin eller botemedel, men människa smittas inte. Sjukdomen klassas som en epizooti då den kan få mycket stora ekonomiska konsekvenser om grisnäringen drabbas. ASF finns idag inte i de nordiska länderna, men sjukdomen är etablerad i Östeuropa och det har även förekommit utbrott i Tyskland. I Danmark har man på grund av risken för ASF beslutat sig för att utrota vildsvinen och man har även satt upp ett stängsel längs gränsen mellan Jylland och Tyskland för att hindra invandring av vildsvin. Spridning kan ske genom direktkontakt mellan djur, men också genom indirekt överföring då viruset är mycket motståndskraftigt och kan överleva länge i miljön samt i spillning och kadaverrester. Då det även överlever i kött som är fryst, rökt eller saltat, kan charkvaror från länder med smitta utgöra en fara om de kommer ut i naturen. Jägare uppmanas desinficera kläder och utrustning efter jaktresor i drabbade länder. För livsmedelsproduktionens del finns det också en risk att smitta kan överföras med säsongsanställda från drabbade länder, eller genom import av grovfoder.

Salmonella

Både vildsvin och tamsvin kan infekteras av flera olika typer av salmonella. Dessa tarmbakterier kan spridas via avföring, foder och vatten, liksom mellan vildsvin och tamsvin. Det är också en zoonos, d.v.s. den kan spridas från vildsvin och

tamsvin till människa. Det har förekommit utbrott i grisbesättningar och vildsvinshägn.

Under 2020 påvisades för första gången sedan 1970-talet salmonellatypen *Salmonella Choleraesuis* på en grisgård i Skåne. Efter det har *S. Choleraesuis* påvisats även hos vildsvin i länet. Den för svin anpassade typen *S. Choleraesuis* kan ge en allvarlig sjukdomsbild och dödligheten kan vara hög. Sjukdomsövervakning genom provtagning av vildsvin pågår av Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA).

MÅLSÄTTNINGAR FÖR VILDSVINSFÖRVALTNINGEN I SKÅNE

Mål för skademinskning

Gröda

- År 2025 har vildsvinens skador på jordbruksgrödor halverats.

Trafik

- År 2025 har antalet trafikolyckor med vildsvin inblandade halverats och är färre än 600 per år

Fastigheter och anläggningar

- År 2025 har insatserna för att reducera skador på enskilda och offentliga anläggningar såsom trädgårdar, idrottsanläggningar och kyrkogårdar ökat.

Mål för avskjutning

- Att den totala avskjutningen av vildsvin överstiger tillväxten i stammen.
- Att andelen vuxna hondjur och årsungar i avskjutningen ökas.
- Att det finns en etablerad samverkan i planerad avskjutning, vildsvinsjakt och avskjutningsstatistik mellan markägare

Mål för övervakning

- Att alla fällda vildsvin rapporteras till Viltdata.
- Att metoder för övervakning och inventering etableras.

Mål för vildsvin som livsmedel

- Att utbudet av skånskt vildsvinskött blivit större i livsmedelsbutiker
- Att skånskt vildsvinskött i högre utsträckning serveras på restauranger, skolor och andra offentliga matserveringar.

- Att det finns ett etablerat samarbete mellan aktörer i livsmedelskedjan från jägare till konsument som gynnar en ökad konsumtion av skånskt vildsvin-skött.
- En större kunskap om vildsvinsskött hos allmänheten.

Mål för smittspridning

- Att afrikansk svinpest inte förekommer i länet samt verka för att förhindra spridning av salmonella från vildsvin.

ÅTGÄRDER FÖR VILDSVINSFÖRVALTNINGEN I SKÅNE

Adaptiv viltförvaltning

Vildsvinsförvaltningen bör följa den adaptiva arbetsgången där målsättning och åtgärder anpassas utefter hur vildsvinsstammen och problem i form av skador och olyckor utvecklar sig (Figur 2).

Figur 2. Den adaptiva förvaltningssnurran – ett arbetssätt för viltförvaltning som syftar till att åstadkomma förändring genom anpassning.

Ansvar och samverkan

På regional nivå har länsstyrelsen ansvar för att verka för samverkan mellan olika parter i vildsvinsförvaltningen. Viltförvaltningsdelegationen, som är en del av länsstyrelsen, ska ta fram övergripande riktlinjer och en regional förvaltningsplan för vildsvin. Länsstyrelsen och Viltförvaltningsdelegationen har dock inte makt att bestämma om vildsvinsavskjutningens storlek eller om skadeförebyggande åtgärder. Detta är något som ligger på lokal nivå.

På lokal nivå har markägaren huvudansvar för vildsvinsförvaltningen och har också i grunden jakträtten på sin mark. Markägare kan dock arrendera ut jakten, liksom lantbruket, med följderna att jakt- och lantbruksarrendatorer blir delansvariga för förvaltningen. Svensk jaktlagstiftning säger att markägare och jägare har ett gemensamt ansvar för viltförvaltningen. På lokal nivå är även kommuner viktiga aktörer som ägare av mark och anläggningar samt som företrädare för kommuninvånarna.

Skriftliga jakträttsavtal bidrar till tydlighet om vad som förväntas av jägare respektive markägare. De skriftliga avtalen kan beskriva vad som gäller avseende skador, skadeförebyggande åtgärder, utfodring, åtling, målsättningar, representation i skötselområde etcetera. Jakt- och viltskadefrågor bör även regleras i jordbruksarrendeavtal. Det kan handla om jordbruksarrendatorns rätt till skyddsjakt eller rätt till ersättning från markägaren vid omfattande viltskador.

Det är åtgärder på lokal nivå som kommer att vara avgörande för om nationella och regionala mål i vildsvinsförvaltningen ska kunna uppnås. Eftersom vildsvin rör sig över stora områden kommer åtgärder på en fastighet troligen att påverka grannfastigheter. Omvänt kan också åtgärder på mindre fastigheter få mindre effekt, om grannmarker inte genomför åtgärder. I den lokalt styrda vildsvinsförvaltningen är det därför viktigt med samverkan över gränser.

Vildsvinsstammen regleras till största delen genom jakt. Det viktigaste styrmedlet är en avskjutningsplan och en genomförd avskjutning som harmonierar med de mål som satts upp. Detta har större chans att lyckas om man gemensamt över fastighetsgränser i ett större område kommer överens om målsättningar och samarbetar i vildsvinsförvaltningen.

Samverkan i lokal vildsvinsförvaltning, t.ex. mellan grannar, i byar, inom älgskötselområden eller inom samgåenden om kronviltlicens, kan exempelvis omfatta en plan för avskjutning, en målsättning och en övervakning av skador, en gemensam avskjutningsstatistik, rekommendationer avseende jaktmetoder och utfodring, tidpunkter för jakt (t.ex. under perioder med särskilt skadepåverkanlig gröda) och delområden där behovet av avskjutning är särskilt stort, samt överenskommelser om eventuella gemensamma jakter.

”Vetlandamodellen” har tagits fram av länsstyrelsen, markägare, LRF, Svenska Jägareförbundet och Jägarnas Riksförbund, och är ett exempel på hur en vildsvinsförvaltning i samverkan med hjälp av älgskötselområden kan bedrivas. I modellen använder man sig av en lokal vildsvinsförvaltningsplan med avskjutningsrapportering och inventering av bök (i samband med spillningsinventering) och skador i gröda.

Åtgärder för att minska skador i gröda

- Att minska stammens storlek genom ökad avskjutning är den viktigaste åtgärden för att minska vildsvinsskador på gröda. Ska stammen regleras görs detta i huvudsak genom avskjutning av vuxna hondjur och årsungar. Vuxna hondjur bör/ska beskattas under september till och med november och företrädesvis vid åteljakt.
- Skydds jakt kan användas för att motverka skada under särskilt känsliga skeden, såsom exempelvis under stråsäds mjölkmodnad. Syftet är att ge en skrämseverkan och därmed minska vildsvinens besök i den känsliga grödan. Ett problem kan dock vara att det är svårt att skjuta vildsvin i uppvuxen gröda. Skyddsjakten kan underlättas genom att anlägga skjutgator exempelvis som en remsa med lågvuxen gröda mellan skogsbyn och spannmål.
- Vildsvinshjälp.nu är en organisation inom Svenska Jägareförbundet ([Vildsvinshjälp - för att minska skadorna - Svenska Jägareförbundet \(jägareforbundet.se\)](http://Vildsvinshjalp-för-att-minska-skadorna-Svenska-Jägareförbundet-jägareforbundet.se)). Lantbrukare med skadeproblem kan anmäla sig och få direktkontakt med jägare som kan hjälpa till skydda grödor mot skador. En liknande typ av organisation kan också skapas inom ramen för t.ex. ett Älgskötselområde.

- Olika former av stängsel, exempelvis elstängsel kan hålla vildsvin ute och därmed minska skadorna. Nackdelen är kostnaden samt att det krävs underhåll.
- Skrämsel genom ljud, visuellt eller doft (t.ex. skott, signalhorn, vindorgel, gasolkanon, hundskall, aluminiumremsor, ”hulk”, parfym, sköljmedel, hår, mänsklig närvaro) kan eventuellt fungera. Effekten av skrämselelänordningar och andra avskräckningsmedel är dock dåligt dokumenterad, och verkar kunna variera kraftigt mellan olika metoder. Generellt sett har dock skrämselel genom ljud, ljus och doft endast en kortvarig effekt då vildsvinen ofta fort vänjer sig.
- Generellt sett minskar vildsvinsskador ju längre avstånd det är till skog. En åtgärd kan vara att förlägga den ekologiska fokusarealen intill områden som erbjuder skyddande daglegor för vildsvin, som skog, vassar eller mossar. På så vis ökas avståndet till den skadekänsliga grödan samtidigt som ytan kan användas för att underlätta skydds jakt. Om möjligt kan odling av attraktiva grödor förläggas på fält längre ifrån skog.
- Vallar kan vara särskilt utsatta för bök om inslaget av kvickrot är stort. Vildsvin äter gärna rötter av kvickrot och en åtgärd kan vara att se till att inslaget av kvickrot är så litet som möjligt i vallar.
- Att upphöra med eller avstå från utfodring av klövvilt över större områden kan leda till bättre balans mellan viltstammarna och markernas bärformåga, vilket totalt sett kan bidra till mindre skador.
- Avledande utfodring med små mängder attraktivt foder i syfte att styra vildsvinen bort från skadekänslig gröda. Metodens framgång varierar och verkar bero på faktorer i landskapet samt på avstånd mellan foderplats och den gröda som ska skyddas. Vid en avledande foderplats ska vildsvinen känna sig trygga och man ska inte jaga vid foderplatser. En foderplats ska alltså inte samtidigt fungera som en åtel.
- Viltåkrar kan också tänkas ha en avledande och styrande effekt. Det är dock inte utrett om viltåkrar kan minska vildsvinens skador i gröda, men erfarenheter från Skåne tyder på att viltåkrar kan utöva en stor attraktion på klövvilt.
- Foderplatser och åtlar bör inte placeras i närheten av skadekänsliga grödor eller betesmarker. De ska inte heller placeras i närheten av fastighetsgräns då det kan finnas skadekänslig gröda eller skog (utlagt foder lockar även hjortvilt som då kan skada skogsplanteringar i omgivningen) på grannfastigheten. En placering nära fastighetsgräns kan också riskera att bli betraktad som olovligt lockande av vilt (Jaktlagen 34 §).

Åtgärder för att reglera vildsvinsstammen

- Samverkan mellan enskilda marker, älgskötselområden samt samgåenden om kronviltlicens ska uppmuntras. Detta kan t.ex. röra gemensamma målsättningar vad gäller den lokala stammens storlek och avskjutning.
- Gemensamma vildsvinsjakter över fastighetsgränser bör uppmuntras. Bewegungsjakt är en jaktform som kräver stora arealer och som då kan tillämpas.
- Kampanjer kan öka intresset för och kunskapen om vildsvinsjakt. Ett exempel är ”Vildsvinsnatten” arrangerad av Svenska Jägareförbundet.
- Jaktförberedande utfodring inför jakt i större områden kan ge en mer effektiv avskjutning. Metoden innebär att efter en utfodringsfri period så läggs foder ut vid de såtar som jagas av. Tanken är då att vildsvinen ska koncentreras till dessa områden och att man får en mer effektiv jakt.

Övervakning

Som ett led i den Nationella förvaltningsplanen ska Naturvårdsverket ta fram metoder för inventering av vildsvin – ett arbete som inte är färdigt. I väntan på detta finns det ändå metoder som kan användas för att försöka följa stammens utveckling.

- Avskjutningsstatistik är tillsammans med viltolycksstatistik, den viktigaste metoden för att bedöma vildsvinsstammens utveckling sett över en längre period. För att få en tillförlitlig statistik är det viktigt att så många som möjligt rapporterar avskjutningen. Markägar- och jägarorganisationer bör därför uppmuntra jägarna att rapportera fällda vildsvin till Viltdata.
- Älgskötselområden och samgåenden om kronviltlicens kan gemensamt rapportera avskjutningen av vildsvin till Viltdata, alternativt informera om vikten av god avskjutningsstatistik och uppmuntra ingående jaktlag att rapportera.
- I ”Vetlandamodellen” inventeras bök i samband med spillningsinventering av älg i älgskötselområden. Det årliga resultatet av bökinventeringen kan efterhand ge ett trendmätt, och kan tillsammans med övrig statistik som avskjutning, trafikolyckor och eventuell skadeinventering ge en bild av vildsvinsstammens utveckling.
- Viltkameror kan erbjuda ett sätt att övervaka vildsvinsstammen. I nuläget finns inget gemensamt system för detta, men marker i samverkan och större marker kan sätta upp kameror och sedan räkna fram ett trendmätt (index) för den lokala vildsvinsstammen. Beakta dock aktuellt regelverk för uppsättning av kameror.

- Systematisk insamling av vildsvinsobservationer kan användas för att följa förändringar i vildsvinsstammen. Detta kan göras under jakt enligt liknande metod som för älgobsen. Antalet insamlade observationer relateras till antal jägartimmar för att få ett index. Viktigt är att observationerna samlas in på samma sätt varje år för att få ett jämförbart index.
- Vildsvinsbarometern i Svenska Jägareförbundets regi ([Vildsvinsbarometern - Svenska Jägareförbundet \(jagareforbundet.se\)](https://www.jagareforbundet.se)) bedömer hur vildsvinssituationen ser ut i olika delar av landet avseende populationsförändringar, skadelage och trafikolyckor.
- Naturvårdsverket har ett pågående uppdrag för att ta fram metoder och instruktioner för att inventera skador orsakade av vildsvin i gröda.
- Jordbruksverket tar med hjälp av enkätundersökningar fram statistik över uppskattade viltskador. Senaste undersökningen publicerades 2021-07-06 ([Viltskador i lantbruksgrödor 2020 - Jordbruksverket.se](https://www.jordbruksverket.se)).
- Länsstyrelsen i Skåne skall verka för att det finns regional statistik över antal inskickade trikinprover, från SVA månadsvis.

Åtgärder för att öka konsumtionen av skånskt vildsvinskött

Livsmedelsstrategin har bland annat som syfte att mer vildsvinskött ska nå konsumenter. Det ska ske genom satsningar på marknadsföring, informationsspridning, stärkt kommunikation och samarbete i hela livsmedelskedjan. Åtgärder kopplade till livsmedelsstrategin bör därför vara en del av den regionala vildsvinsförvaltningen.

En åtgärd som genomförts är att trikinprovtagning är subventionerade för privatpersoner sedan 1 juli 2021. Livsmedelsverket har också föreslagit ny lagstiftning som ska underlätta direktförsäljning av vildsvinskött till konsumenter och dagligvaruhandel. Det nya regelverket beräknas träda i kraft 2022.

En åtgärd på regional nivå i Skåne är att etablera ett gemensamt forum för aktörer i livsmedelskedjan där man kan diskutera idéer om hur vildsvinskött kan marknadsföras, kan nå konsumenter och i högre utsträckning kan finnas i detaljhandel, restaurangverksamhet, skolbespisningar och andra offentliga serveringar. Förutom företrädare för jägare och markägare samt Länsstyrelsen, kan man tänka sig deltagare ifrån viltslakterier, kommuner, Region Skåne, dagligvaruhandeln, restaurangbranschen samt Livsmedelsakademin.

Åtgärder i trafiken

Nationella viltolycksrådet (NVR) arbetar för att minska viltolyckorna. Arbetet sker i samverkan mellan de ingående organisationerna, bland andra Polisen, länsstyrelserna, Skogsstyrelsen, Trafikverket, LRF och jägarorganisationerna. I

varje län finns ett regionalt råd. Inför genomförandet av åtgärder för att styra vildsvinens rörelser i landskapet är det viktigt att inte stänga inne vildsvin när man bygger viltstängsel. Länsstyrelsens arbete med Grön infrastruktur bör vara en del i planeringen för vilt.

Konkreta åtgärder som kan behandlas av det regionala Viltolycksrådet är t.ex. röjning av vägkanter, skyltning och vägunderhåll.

Viltstängsel kan sättas upp längs vägsträckor särskilt utsatta för viltolyckor. Helst ska viltstängsel kombineras med säkra passager för vilt. För att viltpassager ska bli effektiva bör placering och utformning av viltpassager ta hänsyn till landskapets struktur och viltets rörelser och beteenden.

Varningsskyltar placeras ut där risken för viltolyckor är förhöjd. Det kan vara permanenta skyltar, men det kan också vara tillfälliga skyltar där risken temporärt är förhöjd. Hastighetsbegränsning kan också vara en åtgärd vid olycksdrabbade sträckor.

Foderplatser och åtlar bör inte placeras i närheten av trafikerad väg. Viltförvaltningsdelegationen rekommenderar att foderplats/åtel inte ska placeras så att foderplatsen/åteln lockar till passage över trafikerad väg.

Länsstyrelsen
Skåne

www.lansstyrelsen.se/skane